

Гасвська О.Б.

д. ф. н., проф.,

професор кафедри політології та соціології

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Ільченко Б.В.

старший викладач

кафедри політології та соціології

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Gaievska Oksana

*Professor in the field of Sociology and Social Governance
Kyiv National Economic University*

Ilchenko Bogdan

Senior Lecturer,

Department of Political Science and Sociology

СИНЕРГЕТИЧНА ПАРАДИГМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

THE SYNERGY PARADIGM OF STATE GOVERNANCE UNDER THE CONDISION OF SOCIETY TRANSFORMATION

Постанова проблеми. Держава є загальноцивілізаційним явищем, найбільш досконалою формою самоуправління людства і основним інструментом організації специфічного національного життя в кожній даній країні.

Визріваючий тип державного управління об'єктивно спроможний відкривати простір для динамічної організації суспільного життя, зокрема та особливо в умовах його трансформації і тільки суб'єктивістсько-політичні хиби в його функціонуванні заважають нам розвиватись ефективно. Тому необхідні нові підходи до управління, на основі яких формувалася б єдність управління і самоуправління, їх демократичне поєднання, створювалося б управління без системного бюрократизму та така організація економічних механізмів управління, які перетворюють його на справжню виробничу діяльність.

Основна частина. Отже, управлінська роль держави міцніє, а не послаблюється і це зміцнення треба вбачати не у посиленні владних функцій, не у збільшенні поля панування, а у все більшому переході

державних структур саме на професійне обслуговування організаційно-правових потреб населення як у виробничій, так й у невиробничій сферах. Це двоєдиний процес: послаблення патерналістської ролі держави і посилення її організуючого впливу на суспільні відносини, які на сьогоднішньому рівні розвитку цивілізації потребують саме організаційно-правової допомоги у створенні доцільно організованих соціальних кооперативів, особливо по відношенню до ринкових засад цих відносин, які можуть піти від стихії попиту і пропозиції, перейшовши на позицію розумної регуляції товарно-грошових відносин у сучасному світі.

В той же час, навіть в період становлення власної державності ми не використовуємо достатньою мірою наукове знання про управління, та й ще не маємо науково достовірної парадигми української державності. Тому іноді науково і практично недоведені ідеї стають панівними, перетворюються на маніпулятивний і політичний прес.

Говорячи про соціально-системний зміст державного управління, треба відмітити, що сучасна держава все більше виступає у ролі загального організуючого начала, знімаючи з себе в міру гуманізації суспільства пануючі функції і перетворюючись в інститут суспільного договору на певних принципових засадах. Тому органічний союз між громадянським суспільством і державою, що є постійним джерелом розвитку державності взагалі, а щодо управління, цей консенсус виступає як умова досконалої державної організації, її конструктивного втручання в основні сфери суспільного життя.

Також треба констатувати відсутність синергетичного підходу до формування дієвих механізмів управління трансформаційними процесами. Зокрема, нехтується один із визначальних принципів стійкого розвитку суспільства: активний діалог влади та громадськості у його забезпеченні. Інститут соціального діалогу як один з ефективних механізмів взаємодії держави та громадянського суспільства в контексті розв'язання актуальних соціально-економічних проблем, як показує досвід європейських країн, в Україні, наразі, використовується не достатньо.

В умовах трансформації українського суспільства існує необхідність розглядати проблеми підвищення ефективності державного управління в контексті формування ефективної моделі державного управління в цілому. Для забезпечення трансформаційних процесів України держава повинна, перш за все, відійти від патерналістських функцій і набути нової якості – підзвітності суспільству найманого менеджера, який координує діяльність місцевих громад та дотримання всіма членами суспільства умов суспільних домовленостей. Зміна функцій держави має

відбуватись через активізацію її регуляторних функцій шляхом встановлення параметрів розвитку і контролю за їх дотриманням.

Особливістю синергетичних принципів соціального управління є застосування нелінійних управлінських стратегій по перетворенню соціальної реальності. На відміну від організаційного порядку, орієнтованого на гомеостазис, рівновагу, стійкість, передбачуваність розвитку соціальних систем, синергетичне уявлення про соціальний порядок характеризується врахуванням нелінійності, непередбачуваності та врахуванням кризових, біфуркаційних станів таких систем.

І все ж метою розвитку, трансформації складних систем є досягнення максимальної сталості, хоча, здається, що це суперечить принципам синергетики, предметом якої є несталі (нерівноважні) системи та дисипативні структури.

Важливою умовою забезпечення трансформаційних процесів є те, що керуюча підсистема має забезпечувати реалізацію закону Ешбі не за допомогою обмеження об'єкта управління (суспільства), шляхом введення додаткових регуляторів (закони, правила, норми), а через забезпечення розмаїття як суспільства (сприяння розвитку громадянського суспільства, його самоорганізації), так і власного (шляхом розвитку інститутів самоврядування та інституту соціального діалогу).

Відповідно до методологічних підходів синергетики, модель соціального управління має так збалансовувати механізми державного регулювання, щоб система сама могла «нейтралізувати» флуктуаційні коливання, спричинені розбалансованістю суспільних потреб та інтересів (економічних, соціальних, екологічних), що й зумовлює потребу в надходженні відповідних ресурсів ззовні, розширення потоків (інформаційних, потоків капіталу та технологій тощо) взаємообміну між метасоціальною системою та зовнішнім середовищем, що потребує консолідації усіх соціально активних суб'єктів суспільних відносин для вироблення оптимального рішення (вихід на аттрактор).

Висновок. Таким чином, держава, що легітимізує соціальний діалог між бізнесом, профспілками, та іншими соціальними групами громадянського суспільства, має відігравати роль своєрідного «фільтру» для відсікання небажаних суспільству змін та, відповідно, стимулювати впровадження суспільно корисних новацій як в економіці, так і в сфері самого державного управління. Отже, синергетична парадигма державного управління у сучасних умовах має такі основні характеристики.

По-перше, держава як керуюча підсистема має забезпечувати синергію елементів системи, механізм реалізації колективного інтелекту суспільства.

По-друге, за відсутності, чи слабкої інституалізації СД, керуюча підсистема (державна), відчуваючи дефіцит власного інформаційного розмаїття (відповідно до закону Ешбі), буде намагатися максимально обмежувати розмаїття суспільства. Це проявляється у тяжінні державного управління до формування тоталітарних режимів, впровадження жорстких адміністративних та регуляторних обмежень. Така стратегія не сприяє трансформаційним процесам, стійкому розвитку українського суспільства.

По-третє, інститут СД завдяки розширенню інформаційного розмаїття (через координацію зусиль та інформаційного обміну між соціальними партерами), зменшуючи соціальну ентропію, допомагає керуючій підсистемі (в особі органів державної влади та місцевого самоврядування) приймати оптимальні рішення (забезпечувати вихід на вирашаний аттрактор);

По-четверте, СД через координацію, зростання довіри та вкладання угод активно впливає на соціально-економічні процеси в суспільстві, знижуючи трансакційні витрати суб'єктів господарювання;

По-п'яте, в рамках СД відбувається формування соціальної відповідальності, а також формуються «правила гри», тобто той правово забезпечений простір для ведення соціально відповідального бізнесу.

По-шосте, інститут СД є ефективним за наступних умов: 1) наявності громадянського суспільства з широким спектром громадських організацій, які відстоюють інтереси різних соціальних груп; 2) наявності достатньо високого рівня соціального капіталу у суспільстві, що забезпечує високий рівень довіри між соціальними партнерами; 3) наявності культури СД, що передбачає повагу суб'єктів до правил та регламентних норм в переговорному процесі.

Отже, українська синергія втілена у державність української нації, причому державність не лише як інституціональну організацію, а як вищий політичний менталітет нації, як здатність до самоорганізації, яка надає можливість для виходу великого народу на рівень розвитку сучасної цивілізації.

Список літератури:

1. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір: монографія / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот [та ін]. – К.: КНЕУ, 2008. 420 с.

2. Гаєвська О.Б. Синергія соціального управління. // Мультиверсум: філософський альманах. Вип.10 (108). – 2011. – С.57-70.
3. Інституційно-інформаційна економіка / А.А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко; за ред . акад. НАН України А. А. Чухна. – К.: Знання, 2010. – 687 с.
4. Пугачова О., Солов'єнко К. Синергетичний менеджмент. // Менеджмент: Збірник наукових праць, Київ, 2009, Вип. 12, с.51-62.
5. Сталий розвиток суспільства. Програма розвитку ООН. Муніципальна програма врядування та сталого розвитку. – К: ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2009. – 240 с.

Стучинська Н.П.

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою*

*Національної академії державного управління при Президентові
України*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З УРЯДОМ ТА БІЗНЕСОМ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

CIVIL SOCIETY INFLUENCE ON GOVERNMENT AND BUSINESS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY

***Анотація.** У роботі проводиться аналіз поняття «громадянське суспільство», його сутність, риси. Досліджено взаємозв'язки громадянського суспільства, уряду та бізнесу у контексті їхнього впливу на економічну безпеку країни.*

Дієздатна система економічної безпеки – основа функціонування будь-якої країни, адже саме економічна (підприємницька) складова забезпечує її розвиток, процвітання та національну потужність. За останні десятиліття значної ваги набув вплив громадянського суспільства на вирішення питань національної безпеки та забезпеченні дієвості й ефективності механізмів економічної безпеки. Наявність у країні ефективної мережі громадянських організацій стає однією з важливих складових національної безпеки, активність чи, навпаки, пасивність цього